

— Ξέρω και γώ από τί πέθανε· λένε πως πούν-
τιασε και τότε γύρισε σέ χτικιά.

— Ότι και να λένε μάνα εγώ στο είπα. Ά-
κούστηκε μέσα από τό σπίτι ή φωνή της δυνατά να
λέει.

— Καλά, εμείς μιλάμε, δέν είπαν οί άνθρωποι
και τίποτα, είπε ή μάνα της.

— Ναί παιδί μου, μπά, τί να είπούμε. Είπε
ή άλλη γυναίκα φωνή.

— Πηγαίνετε στο καλό χριστιανοί μου, ξανάει-
πε κείνη. Και μία πόρτα εβρόντηξε ύστερα.

Μπαίνοντας στο δρόμο που πήγαινε στο σπίτι
του αναστέναζε βαρσιά. Στη φράχτη του κήπου στα-
μάτησε· τὰ μελίγρια του βουίζανε.

Ή μάνα του τον περίμενε στην πόρτα. Και
χεράμενη του είπε σαν τον είδε.

— Τί έγινε παιδί μου σήμερα δλι μέρα ;
Δέν ήμπόρεσε ν' αποκοιθεϊ. Μπήκε στο σπίτι,
και τον ακολουθούσε ή μάνα.

— Τί έχεις παιδί μου ; γιατί είσαι έτσι χλωμός ;

— Μάνα μου ! μάνα ! ξεφώνησε βουρκωμένος,
έριξε τὰ χέρια του στους ώμους της κι έγερσε τό
κεφάλι του στα στήθια της.

Ύστερα κλάματα πνιγμένα.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

*Ένα μεγάλο περιβόλι
λογιάζω πάλι την Έλλάδα,
Νερά παντού και δεντροϊόκιους
και πούλνδα και πρασινάδα.*

*Άπάνου ή άναλαμπή του Ήλιου
πούναι ο πιδ νέος και αρχαίος θεός της,
τριγύρω της κόματα και αδρες,
χρωμάτων μουσικές δμπερός της.*

*Και κάτω απ' τό ιερό λιοπύρι,
γλυκομελαχροινές μαννάδες,
χαμογελώντας να κεντούνε
μελλούμενες, τρανές Έλλάδες,*

*και ροδομάγουλα παιδιά
νιογέννητα στην άγκαλιά τους
απ' τὰ οδρασμένα να βυζαίνουν
σταφύλια—τραγανά βυζιά τους.*

Παρίσι 1908

Σ. ΣΚΙΠΗΣ

δέν τον πείραζε, για τον ίδιο πάντα λόγο. Είναι
γνωστά τάπλοϊκά τους συστήματα, τὰ βιομηχανικά
και συνάμα Σπαρτιατικά. Έπειδή δυό φορές όρμη-
σαν της Λάρισσας οί Τούρκοι να τους ληστέψουν,
και δυό φορές με τό τούφεκι τους έδιωξαν οί Άμ-
πελακιώτες. Τούρκον Άγά δέ γνώρισε ή Κοινότη
έκεινη στα καλά της τὰ χρόνια. Έκλωθαν οί γυ-
ναίκες, έθαφαν τὰ νήματα οί άντρες, και δυόμιση
χιλιάδες δέματα βαμένο νήμα τὸ χρόνο φορτωνότανε
στους Εύρωπαϊκούς Κλάδους που είχανε συστημέ-
νους. Όλα συντροφικά, όλα κανονισμένα με τους πιό
πρακτικούς σοσιαλιστικούς όρους, έπειδή ο καθένας
έφινε τὰ κεφάλαιά του στην κοινή βιομηχανία, κι
ανάλογα κέρδιζε, με περισπούς όμως, για να μην
παρακερδίζουνε οί πλούσιοι. Ός κ' οί κοινοί εργάτες
συντρόφευαν κ' έβαζαν τις οικονομίες τους στο κοι-
νό τὸ Κατάστημα. Κ' έπειδή μεγαλύτερο μοίρασμα
από δέκα τὰ εκατό δέ συχωριότανε, μέσα σε δυό
χρόνια μονάχα διπλώσανε τὰ κεφάλαια.

Οί άνταποκριτάδες της Εύρώπης έπρεπε πάντα
να είναι Άμπελακιώτες, και ναλλάζουνε κάθε τρία
χρόνια. Την άνώτερη διοίκηση την είχανε τρεις Άρ-
χηγοί, που υπογράφανε κιόλας μόνοι αυτοί. Από
τους ξενιτεμένους πάλι υπογράφανε άλλοι τρεις στη

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Ό ουθέτης που πρωτιπαρουσιάζει σήμερα μικρό
μέρος της αρχής του έργου του όνειρέφτηκε να
φτιάξη μιαν άληθινά εθνική μουσική βασισμένη απ'
τη μια μεριά στη μουσική των άγνων μας δημοτι-
κών τραγουδιών και στολισμένη από την άλλη,
με όλα τὰ τεχνικά μέσα που μας χάρισε η άδιά-
κοπη εργασία των προδεμένων στη μουσική λαών
και πρώτα πρώτα των Γερμανών, Γάλλων, Ρούσων
και Νορβηγών.

Για να κατορθώση τὸ όπωσδήποτε αρμονικό
επιχτόδεμα των άνόμοιων άφτων στοιχείων, ο τεχ-
νήτης βρήκε σωστό να στριχτή στη ζωντανή μας
φιλολογία σαν τον άνθοπλέχτη που κόβοντας κλω-
νάρια απ' τὸνα και τ' άλλο δέντρο πλέκει τὰ λογής
λογής λουλούδια του.

Και δέ θέλει να πη πως τὸ ανακάτωμα των
στοιχείων άφτων πάντα κατά τον ίδιο τρόπο πρέ-
πει να γίνεται· κάθε άλλο μπορεί πολλές φορές ο
Έθνικός χαρακτήρας πολυ θαμπά ή και καθόλου να
ξεχωρίζη, όπως μπορεί κ' ή τέχνη και τὰ στολίδια
τόσο να κάνουν στην άπλότη του δημοτικού τραγου-
διού που πολυ δύσκολα να ξεχωρίζονται τάχναρια
τους. Άφτό δέν έχει τίποτις να κάνει! και κατά πως
ο ποιητής είναι λήφτερος να γυρίψη την έμπνεσή του
έκει που τὴ βρίσκει, πότε στις εθνικές τις παραδόσεις
και πότε στα παγκόσμια προβλήματα, έτσι κ' ο
Μουσικός πότε πιό σιμά στην Έθνηκή τὴ Μούσα θα
πίση και πότε στην Εένη τὴ Μαστόρισσα.

Έδω ανάγκη να σημειωθῆ πως ο τεχνίτης που
πρωτοπαρουσιάζεται σήμερα απορίβγει να δανειστῆ
μελωδίες τὸ δημοτικῶ μας τραγουδιών στην εργα-
σία του, μόνο που τὰ θέματά του σε μερικά του
μεγάλα έργα (Ρωμαίικη Σοίτα, Μπαλάντες κτλ.)
και οί μελωδίες του σε μερικά από τὰ τραγούδια
του έχουν χτιστῆ άπάνου στο ρυθμό, στις κλίμακες
και στο χαρακτήρα τὸ δημοτικῶ μας τραγουδιών,
γιατί βρίσκει πως τὸ συστηματικό δάνεισμα από
εθνικές μελωδίες πολυ λίγο βοηθάει στο ζετύλιγμα
της εθνικής μουσικής· έτσι κ' ο Τσαϊκόφσκη κ' ο
Ρουμπενσταϊν, αν και στα έργα τους κανείς πολυ
συχνά άπαντάει Ρουσσικές δημοτικές μελωδίες, δέ
λογαριάζονται για άληθινά εθνικοί μουσικοί μπρὸς
στους νεώτερους άφου πρώτος ο Γκλίνκα είχε δείξει
τὸ δρόμο, τὸ Ρίμπκυ, Κορσακόφ τὸ Μπαλάκιρεφ, τὸ
Μουσόργκι, τὸ Μποροντίν, τὸ Ντραγομίρσκυ και τὸ

μαθητή τους τὸ Γλάζουνοφ, που λιγοστά άπα-
τινάς σ'αφτους Ρούσσικές εθνικές μελωδίες, μα που
πάντα εξαγναντέβει ένα κομμάτι της εθνικής ψυχής.
Κι' άφτό πρέπει να είναι ο σκοπός κάθε άληθινά
εθνικής μουσικής, να χτίση τὸ Παλάτι που θα θρο-
νιάση ή εθνική ψυχή!

Τώρα αν για τὸ χτίσιμο του παλατιού του με-
ταχειρίστηκε ο τεχνίτης και ξένο ύλικό κοντά στο
ντόπιο, δέ βλάφτει φτάνει τὸ παλάτι του να είναι
θεμελιωμένο σε Ρωμαίικη γῆς, κανωμένο για να τὸ
χαρούνε Ρωμαίικα μάτια, για να λογαριάζεται καθα-
ροίματα Ρωμαίικου παλάτι.

Ό,τι όμως κ' αν αρχίση κ' ο,τι κ' αν κατα-
πιστῆ ο τεχνίτης, ένα δέν μπορεί να παραβλέψη:
τη Ζωή· για δάφτο εθνική μουσική είναι άδύνατο
να βλαστήση δίχως να ποτιστῆ βιβιά από την
εθνική τὴ Ζωντανή τὴ γλώσσα του λαού.

Μπορεί τινάς κ' έτσι να δρίση τὸ σκοπό της
μουσικής να δίνη ζωή στα όνειρα άπο τὴ μια τὴ
μεριά και να παραστοίη τη ζωή σαν όνειρο
από την άλλη· για να τὸ κατορθώση όμως άφτό
πρέπει, ε,τι κ' αν τὴ συντροφίβη στο παρουσιασμά
της τὸ έξωτερικό (γλώσσα στη φωνητική, ύπθεση
και γλώσσα στη δραματική, πρόγραμμα στην προ-
γραμματική όργανική μουσική) πάντα ζωντανό και
άβιαστο να είναι· έτσι που ο νους του άκροατῆ δί-
χως να κουράζεται με περιττὸ δουλιά να γίνεται ο
νους ο ίδιος ένα με την καρδιά που να καταλα-
βαίνει και να αίστάνεται μαζί για να εξαγναντέψη
τὸ υπερκόσμιο που πρέπει να κλείνη μέσα της κάθε
άληθινά μουσική.

Είναι φανερό λοιπόν που για τους αίσθητικούς
άφτους λόγους ή καθαρέβουσα ιδίχως ν' αναφέρω
τους τεχνικούς που μας εμποδίζουνε να την παρα-
δεχτούμε με τὰ ν' ης κί φσ της που δυσκολέ-
βουνε τρομερά την έχτέλειση) με την ψέφτική της
την τεχνητή τὴ ζωή κατά πως δέν έστάθηκεν άξια
να θρέψη μια δυνατή φιλολογία, έτσι δέ θα σταθῆ
ποτές άξια να θρέψη και μια δυνατή μουσική (ή
τέχνη που μετά τὰ γράμματα έχει τὴ στενότερη
σκέση με τὴ γλώσσα), κ' όπως ή φιλολογία μας
τότε μόνο άντρώθηκε όταν ξεφυγε από τὰ πνιχτικά
βρόχια της καθαρέβουσας, έτσι κ' ή μουσική μας
τότε μόνο θα φτάση σε κάποιο ύψος όταν ακολου-
θήση τὸ μεγάλο δρόμο της άλήθειας που μας έδειξε
ο ποιητής του «Ταξιδιού» και πεταξῆ με τὰ φτερά
τὰ μεγάλα που χάρισε της Ρωμοσύνης ο ποιητής
του «Δωδεκάλογου τον Γύφτου».

Άθήνα Θεριστής 1908

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Βιέννα, που εΐτανε ο μεγαλύτερος Κλάδος. Κατάν-
τησε με τον καιρό να διπλασιαστῆ ή άξια τὸ με-
τοχών της Άμπελακιώτικης Έταιρίας.

Λύσανε μ' αυτόν τον τρόπο μεγάλο οικονομικό
πρόβλημα χρόους πριν ξεφυτρώση σε πιό προχωρη-
μένους τόπους, — μιὰ φούχτα Άμπελακιώτες! Τέ-
τοια στάθηκε ή δύναμη του Ρωμοιού όταν τὸβαζε
στο νου του να μεγαλουργῆση.

Επέσανε και τ' Άμπελακία και ρημωθήκανε
λίγους χρόνους πριν την Έπανάσταση. Πρώτος κί-
τιος φαίνεται να εΐτανε ο Άλῆς, δεύτερος ο Άγγλι-
κός ο συναγωνισμός, τρίτος και μεγαλύτερος, ή δι-
χόνοια άναμεταξύ τους, που ξεσπασε τέλος και τους
χώρισε σε δυό φαρτίες. Μ' άλλους λόγους, ή πολι-
τική τους άσυστασία άφάνισε τους καρπούς της έμ-
πορικῆς τους μεγαλοφυίας.

Άς ρωτήσουμε τώρα. Πως γίνεται, ή ιδίχ ή
φυλή που τόσο ταχτικά και δίκια και συστηματικά
όργάνιζε κ' έφαρμοζε τέτοιους φωτισμένους έμπορι-
κούς νόμους· που μας έβγαζε και τότες κι άργότε-
ρα, κι ως τὰ σήμερα ακόμα μας βγαζει, μάλιστα
σε ξένους τόπους, διαξασμένα παραδείγματα έμπορι-
κῆς μεγαλοπραγμωσύνης, — πως έτυχε και δέν κα-
τόρθωσε, μήτε στα πολεμικά της κινήματα, μήτε

στην εθνική της πολιτική, μήτε σ' αυτή την κοι-
νοτική της πολιτική να κολουθῆ τους ίδιους κανό-
νες, συνέργεια, δικαιοσύνη, άγερπη προσοχή κ' ί-
νέργεια, θυσία, άφοσίωση; Πως τυχαίνει ως τὰ ση-
μερα να βλέπουμε τόσο καλά κυβερνημένα έμπορικά
Καταστήματα, και τόσο έλεεινά κυβερνημένη πα-
τρίδα;

Θα μας έλεγαν ίσως πως οί Έμπόροι λόγου χά-
ρη των Έλληνικών Άποικιών είναι κάτι πιό άν-
θρωπισμένοι από τους άλλους. Μα οί άκούραστοι κ'
οί μεθοδικοί εκείνοι δουλευτάδες των Άμπελακιών
είταν άνθρωποι της ίδιας ζύμης και της ίδιας άνα-
θρεψῆς καθώς οί πολεμικοί κ' οί πολιτικοί άρχηγοί
έλοτρόφυρά τους.

Άλλοι θα μας άπολογιόντανε πως εμείς πάντα
βγήκαμε καλοί έμπόροι, ποτές όμως φρόνιμοι πολι-
τικοί, έπειδή τὸ φυσικό μας γυρέει μάλλον εύτυχι-
σμένο νοικοκεριό παρ' εύτυχημένη πατρίδα. Κι αυ-
τός μισός λόγος μῆς φαίνεται, έπειδή ή φιλοπατρία
του Έλληνα έγινε παροιμία.

Τέλος πάλι θα μας ξεγούσε πως του λείπει
του Ρωμοιού ή παιθαρχία. Να όμως που την έδειξε
την παιθαρχία στ' Άμπελακία, να που τὴ δείχνει
και στα σημερνά τὰ μεγάλα τὰ Καταστήματα.